

ПОСТАНОВИ ТА РОЗПОРЯДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РСР ПРО СТАВКИ АВТОРСЬКОГО ГОНОРАРУ

Володимир Дроб'язко,
*старший науковий співробітник НДІ інтелектуальної
власності НАПрН України,
кандидат філологічних наук*

У статті розглядаються нормативні акти Української РСР про ставки авторського гонорару в 1925–1935 роках, простежено становлення національної системи виплат винагороди літераторам і митцям.

Ключові слова: авторське право, авторський гонорар, мінімальні розміри авторської винагороди, публічне виконання творів

Важливим етапом становлення авторського права в Українській РСР стало прийняття 08.12.1925 року загальносоюзного Закону «Основи авторського права».

Закон 1925 року за своїм обсягом був невеликим (містив 23 статті), але він уперше ввів багато норм і формулювань, які фактично діяли в СРСР протягом багатьох десятиліть, попри зміни законодавства (поняття авторського твору, коло охоронюваних творів, поняття виключного авторського права, перелік випадків вільного використання та ін.).

Закон 1925 року встановлював досить короткий строк охорони творів (25 років від часу публікації творів), спадкоємці авторів користувались авторським правом не більше ніж 15 років.

Наступний етап розвитку авторського права розпочався з прийняття нового загальносоюзного Закону від 16.05.1928 року «Основи авторського права», що діяв у своїй основній частині до 1961 року.

Слідом за цим всесоюзним Законом у всіх союзних республіках були видані

республіканські закони про авторське право. В Українській РСР новий Закон «Про авторське право» було видано 06.02.1929 року. Закон 1928 року повторив багато положень Закону 1925 року, водночас вніс до нього значні зміни. Вони полягали в тому, що авторське право було пристосовано до нових економічних умов: користувачами творів могли бути не приватні організації (як це було раніше), а тільки державні. Держава та система державних організацій стали єдиним монолітним споживачем усіх результатів творчої діяльності, охоронюваних правом.

Відпала необхідність наявності в автора виключних прав на використання творів. Майнові авторські права були зведені до авторської винагороди, що стала нормованою (визначалися максимальні та мінімальні ставки винагороди), а в деяких випадках винагорода взагалі була фіксованою. Держава стала визначати й форми авторських договорів.

У широких сферах, де відбувалося масове використання авторських творів, майнове авторське право було або зведе-

не до права на одержання нормованої винагороди (публічне використання творів), або взагалі не діяло (кіно, радіо, телебачення), принаймні стосовно вже опублікованих творів.

Строк дії авторського права було збільшено, він становив час життя автора плюс 15 років. Нормативний матеріал, наявний у законах про авторське право того періоду, був досить широким. Загальносоюзний закон нараховував 20 статей, а Закон Української РСР — 32 статті.

На виконання постанови ЦВК і РНК СРСР від 30.01.1925 року «Про основи авторського права» [1] ВУЦВК і РНК УСРР прийняли 08.12.1925 року постанову «Про авторський гонорар за публічне виконання драматичних і музичних творів» [2].

Постанова складалася з п'яти статей.

У ст. 1 зазначено, що розмір авторського гонорару за публічне виконання драматичних, музично-драматичних, пантомімних і хореографічних творів, а також строки та порядок його виплати встановлювалися за згодою автора й адміністрації театральних підприємств та організаторів видовищ.

Відповідно до ст. 2, якщо між авторами й адміністрацією театральних підприємств та організаторів видовищ не досягнуто згоди щодо виплати авторського гонорару за публічне виконання творів, встановлені були такі норми виплати авторського гонорару:

- 1) за оригінальні драматичні твори українською мовою та мовами національних меншин в Україні, крім російської — 1,5 % фактичного збору за кожний акт;
- 2) за оригінальні драматичні твори російською мовою — 1 % фактичного збору за кожний акт;
- 3) за твори драматичні, переклади з інших мов українською мовою та мовами національних меншин в Україні, крім російської — 0,75 % фактичного збору за кожний акт;
- 4) за твори драматичні, переклади з інших мов російською мовою —

0,5 % фактичного збору за кожний акт;

- 5) за лібрето опер і оперет без музики — 0,25 % фактичного збору за кожний акт;
- 6) за опери — 1 % фактичного збору за кожний акт;
- 7) за оперети та музику для балету й пантоміми — 0,75 % фактичного збору за кожний акт;
- 8) за музичні твори для драматичних творів — 0,25 % фактичного збору за кожний акт;
- 9) за виконання творів на концертах, хореографічних і літературних вечорах, у театрах сатири та мініатюр тощо — 3 % фактичного збору за всю програму.

Твори, зазначені у пп. «1-8», оплачувалися не більше ніж за п'ять актів. Право композитора на одержання гонорару за публічне виконання музичного твору охоронялося лише тоді, коли композитор на кожному примірнику музичного твору зазначав, що право на гонорар він залишив за собою. Авторський гонорар за твори, зазначені в п. «9», розподілявся між усіма авторами виконуваних творів кожного автора.

Згідно зі ст. 3, гонорари, встановлені постановою, виплачували всі державні установи, громадські та приватні організації й підприємства. Гонорар визначався на підставі записів у звітних або інших книгах відповідних установ, закладів, організацій або підприємств.

Театри, звільнені від державних податків, не звільнялися від виплати авторських гонорарів. Авторський гонорар за публічне виконання творів не виплачувався, коли з відвідувачів не брали вхідну плату.

У ст. 4 визначено, що фактичним збором вважається сума, одержана від продажу квитків. За винятком державних і місцевих податків, жодні інші витрати (орендна плата, заробітна плата тощо) до уваги не брали.

Статтею 5 Народному комісаріату освіти УСРР запропоновано видати

ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

інструкцію щодо застосування цієї Постанови.

19.04.1926 року Народним комісаріатом освіти УСРР затверджено інструкцію «Про порядок виплати авторського гонорару за прилюдне виконання драматичних і музичних творів» [3].

Згідно з Інструкцією, у відповідних театральних афішах, рекламах, програмах повинно бути зазначено: якщо виконуються твори оригінальні прізвище автора; твори перекладні крім прізвища автора, ще і прізвище перекладача; твори перероблені чи інсценізації — крім прізвища автора, прізвище автора переробки чи інсценізації.

Виплата авторського гонорару, за відсутності угоди про строк виплати, повинна була здійснюватися постійними театрами не пізніше наступного дня після виконання твору.

Організатори вистав, концертів повинні були сплачувати гонорар після першої вистави чи проведення концерту.

Здаючи приміщення в оренду гастролерам, власники приміщень повинні були включити виплати авторського гонорару до договорів оренди та стежити за своєчасною його виплатою.

Збір авторського гонорару на території УРСР мав право здійснювати автор або особи чи організації, котрі він уповноважень.

Зміни в авторському творі чи в його назві можливі були лише за попередньою згодою автора або уповноваженої ним особи.

Для контролю за виконанням твору в театрах, концертних залах передбачалося виділення безоплатного місця для автора чи уповноваженої ним особи не далі четвертого ряду в партері.

Адміністрація театрів, інших видовищних закладів повинна була надавати автору чи уповноваженій ним особі на його(її) вимогу програму вистави, вечори, концерту, звіт про збір від продажу квитків.

Уповноважені особи, що здійснювали збір авторського гонорару, повинні

були мати відповідні повноваження на право збору гонорару та пред'являти їх на вимогу.

За порушення правил і постанов про авторське право винні особи несли відповідальність згідно з чинними законами УРСР.

У 1927 році було прийнято два союзні нормативні акти, пов'язані з авторським правом. Згідно з Постановою ЦВК і РНК СРСР від 16.03.1927 року радіомовним станціям (за особливим списком) було надано право транслювати виконання творів з театрів та інших організацій без будь-якої оплати [4]. 30.09.1927 року РНК СРСР встановила для письменників, художників і скульпторів пільги з оплати житлової площі та при вступі до навчальних закладів [4].

Постановою Народного комісаріату юстиції УСРР від 11.02.1927 року «Про порядок виплати авторського гонорару за використання музичних та вокальних творів в установах релігійного культу» [4] дано таке роз'яснення: «Не маючи культурно-освітнього значення, установи релігійного культу, в яких виконуються музичні та вокальні твори композиторів, повинні сплачувати авторський гонорар за виконання зазначених творів; у разі відсутності угоди про виплату авторського гонорару, його виплата здійснюється у розмірі 5 % заробітку хору і служників релігійного культу за день виконання зазначених творів».

У 1929 році Наркомосвіти УСРР прийняті дві постанови, якими визначені розміри авторського гонорару за публічне виконання творів, а також мінімальні ставки авторського гонорару за літературні твори та норми тиражу.

Постановою Наркомосвіти УСРР від 22.04.1929 року «Про авторський гонорар за прилюдне виконання драматичних, музичних, кінематографічних та інших творів» [5] встановлені розміри авторського гонорару за публічне виконання творів:

- 1) за оригінальні драматичні твори (драма, комедія, трагедія, водевіль

- та ін.) авторові за кожний акт — 1,5 % від фактичного збору з вистави, художникові за оригінальну постановку твору — 0,25 % за кожний акт від фактичного збору з вистави;
- 2) за перекладні драматичні твори — за кожний акт 1 % від фактичного збору з вистави, що порівну розподілявся між автором і перекладачем, а також за кожний акт 0,25 % від фактичного збору з вистави художнику за оригінальну постановку;
  - 3) за твори музично-драматичні (опери, оперети, музичні комедії, балети, пантоміми та ін.) за кожний акт 1,25 % від фактичного збору з вистави, зокрема, за музичні твори — 0,75 %, за лібрето — 0,25 %, художнику за оригінальну постановку — 0,25 %;
  - 4) за твори музично-драматичні сучасного оригінального українського репертуару за кожний акт 2,25 % від фактичного збору з вистави, зокрема, за музичні твори — 1,5 %, за лібрето — 0,5 %, художнику — 0,25 % за оригінальну постановку;
  - 5) за музичні твори, спеціально написані чи підібрані до супроводу драматичних творів, за кожний фактично супроводжений цією музикою акт — 0,5 % від фактичного збору з вистави (за підібрані твори гонорар сплачувався автору, а не композитору);
  - 6) за музичні, драматичні, літературні, хореографічні й інші твори, виконані в концертах і виставах, в театрах сатири (вистави з дрібних творів) — за всю програму 3 % від фактичного збору з концерту, вистави;
  - 7) за кінофільм, крім видових, мультиплікаційних та хронікальних автору сценарію — 1 %, режисеру — 0,25 % від фактичного збору за кожний сеанс (автору сценарію із запозиченим сюжетом виплачувалось 0,75 %, автору запозиченого сюжету — 0,25 %);
  - 8) за мультиплікаційні фільми: автору сценарію — 0,25 %, кінохудожнику — 0,75 % від фактичного збору за кожний сеанс;
  - 9) за видові та хронікальні фільми — кінооператору 0,25 % від фактичного збору за кожний сеанс;
  - 10) за музичні твори, спеціально написані для кінофільму — за весь фактично супроводжуваний цією музикою сенс — 1 % від фактичного збору за кожний сеанс;
  - 11) за музичні твори, підібрані для музичного супроводу всього кіносеансу — 0,25 % від фактичного збору за кожний сеанс (гонорар виплачувався автору, а не композитору);
  - 12) за дивертисменти й естрадні твори, виконувані в кінотеатрах до чи після кіносеансу — за всю програму 0,25 % від фактичного збору за кожний сеанс;
  - 13) за твори музичні чи естрадного характеру, виконувані в цирках, естрадах, дивертисментах, кабаре та інших місцях, де відвідувачів не стосується вхідна плата — за всю програму 3 % від фактичного збору за вечір;
  - 14) за музичні чи естрадні твори, виконувані в ресторанах, пивних, кабаре, кафе та в інших громадських місцях без стягування вхідної плати з відвідувачів — 5 % від загальної суми заробітної плати за день виконання всіх учасників виконання творів.
- Драматичні, музичні, музично-драматичні, хореографічні й інші твори оплачувалися не більше ніж за 5 актів, кількість актів визначалася за авторським примірником.
- У відповідних випадках авторський гонорар розподілявся між усіма авторами виконуваних творів пропорційно до кількості виконаних творів кожного автора.
- Визначений постановкою авторський гонорар повинні були сплачувати всі державні та громадські установи, клуби, підприємства й організації, приватні організації та особи, що влаштували видовища. Театри, звільнені від державних і

ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

місцевих податків, не звільнялися від сплати авторського гонорару, встановленого названою Постановою. Авторський гонорар за твори, за які гонорар авторам не виплачувався, надходив у розпорядження Наркомосвіти до спеціального літературно-мистецького фонду. До гонорарів за виконання творів не враховували суми, виплачені авторам за написання творів.

Фактичним збором з вистави вважалися суми, зібрані від продажу квитків, окрім державних і місцевих податків та зборів на користь Червоного Хреста. Жодні інші витрати (оренда театрального приміщення, заробітна плата тощо) до уваги не бралися.

Сума фактичного збору встановлювалася на підставі записів у книгах видовищного підприємства, касових звітів про збори тощо.

Текст цієї Постанови було погоджено з Наркомпраці УРСР та Всеукраїнською радою професійних спілок.

Постановою Наркомосвіти УСРР від 26.09.1929 року «Про мінімальні ставки авторського гонорару за літературні твори та про норми тиражу» [6] встановлені такі мінімальні ставки авторського гонорару для певних видів літературних творів:

- 1) оригінальна прозово-художня література — 100 крб за друкований аркуш;
- 2) оригінальні критичні, публіцистичні та бібліографічні твори, що належно літератури, театру, кіно та інших галузей мистецтва, 90 крб за друкований аркуш;
- 3) переклади творів художніх, наукових і технічних, які не вимагали редагування, 50 крб за друкований аркуш;
- 4) переклад інших творів, які не потребували редагування, 40 крб за друкований аркуш;
- 5) переклади, що потребували редагування, 30 крб за друкований аркуш;
- 6) вірші оригінальні та перекладені, друковані в періодичній пресі — 60 коп. за рядок;

- 7) вірші, друковані в інших виданнях, 30 коп. за рядок;
- 8) підручники для шкіл I концентру — 80 крб за друкований аркуш;
- 9) підручники для профшкіл і вищих навчальних закладів 100 крб за друкований аркуш;
- 10) підручники для шкіл II концентру — 90 крб за друкований аркуш;
- 11) читанки — 60 крб за друкований аркуш.

Були встановлені й норми тиражу для одного видання:

- 1) прозово-художня література — 5 000 примірників;
- 2) масово-художня література — 20 000 примірників;
- 3) драматичні твори — 3 000 примірників;
- 4) твори критичні, бібліографічні й публіцистичні належні до літератури, театру, кіно та інших галузей мистецтва, 3 000 примірників;
- 5) дитяча література — 10 000 примірників;
- 6) віршовані твори, крім надрукованих у періодичній пресі — 3 000 примірників;
- 7) підручники для шкіл I концентру — 100 000 примірників;
- 8) підручники для шкіл II концентру — 30 000 примірників;
- 9) підручники для профшкіл і вищих навчальних закладів — 7 000 примірників;
- 10) методичні посібники та теоретичні роботи із соціально-економічних питань — 10 000 примірників;
- 11) методичні посібники й теоретичні роботи з інших питань — 5 000 примірників;
- 12) оригінальні популярні твори із соціально-економічних і природничих наук — 10 000 примірників;
- 13) популярна література для масового читача (обсягом до 3 друкованих аркушів) — 20 000 примірників;
- 14) підручники для шкіл ліквідації неписьменності дорослих — 250 000 примірників;

15) підручники для шкіл ліквідації неписьменності дітей — 75 000 примірників.

Встановлені Постановою ставки авторського гонорару, якщо в договорі не передбачено інших ставок, виплачувалися за тиражі, що не перевищують встановлену норму.

Випуск творів тиражем понад встановлену постановою норму, але в межах тиражу, встановленого договором, вважався повторним виданням. За повторне видання твору тиражем неповного видання виплачувано 60% гонорару, належного за основне видання. Зі зменшенням тиражу повторного видання порівняно з основним відповідно, зменшувалась і сума гонорару.

Якщо в наукових, політико-освітніх і шкільних збірниках та наукових творах були вміщені без згоди автора уривки або повні твори, запозичені в розмірі, що перевищував норми, встановлені Законом УСРР «Про авторське право» від 06.02.1929 року, автор запозиченого твору мав право на одержання гонорару в розмірі 50 % ставки упорядника збірки, відповідно до розміру запозичення. Виплата зазначеного гонорару перекладалася на відповідне видавництво.

Авторам творів, перероблених без згоди автора, але з дозволу Наркомосвіти УСРР з прозової на драматичну форму або кіносценарії те навпаки виплачувався гонорар у розмірі 50 % гонорару, одержаного переробником цього твору. Зазначений гонорар виплачувало видавництво.

10.04.1929 року видано Постанову ЦВК і РНК СРСР про передачу публічного виконання музичних, драматичних на інших творів, а також лекцій і доповідей по радіо. Згідно з цією Постановою Наркомату пошт і телеграфу, його місцевим органам і професійним спілкам було надано право передавати зазначені твори по радіо та дротами без виплати за це особливої винагороди на користь авторів і виконавців, а також театрам та іншим видовищним закладам [5].

Суттєве значення у справі допомоги авторам у реалізації їхніх майнових прав, особливо при публічному виконанні творів і захисті цих прав у судах, мали авторські організації. У постанові ЦВК і РНК СРСР від 14.06.1929 року [6] зазначено, що кожне засноване в одній із союзних республік товариство драматичних письменників і композиторів або інше товариство, що мало на меті охороняти інтереси авторів, мало право відкривати на території СРСР відділення й агентства, мати уповноважених і здійснювати дії, необхідні для забезпечення й охорони прав своїх членів. Такою організацією в УСРР було Українське товариство драматургів і композиторів (УТОДІК).

11.11.1929 року Наркомпраці СРСР видано постанову «Про умови праці працівників мистецтв, преси і освіти, які обслуговують наймача за окремими завданнями» [7], згідно з якою до цих категорій творчих працівників повинно застосовуватись загальне законодавство про працю з деякими винятками.

30.03.1930 року РНК СРСР з метою створення сприятливих умов для роботи художників запропонувала РНК союзних республік встановити мінімальну межу авторського гонорару художників за відтворення їхніх картин, рисунків і скульптур у формі листівок, альбомів тощо, за певного тиражу [8].

Розглянемо основні положення цієї Постанови наступні. Право відтворювати художні твори — картини, рисунки та скульптури — мали автори цих творів або особи й установи з їхнього дозволу; авторське право на такі твори належало їхнім авторам незалежно від володіння твором. Правом відтворювати художній твір, належний до державного художнього фонду, володіли державні музеї (ст. 1).

18.07.1930 року РНК УСРР видала постанову «Про право відтворювати твори на про мінімальний розмір авторського гонорару за відтворення» [8].

ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Були встановлені такі мінімальні розміри авторського гонорару за відтворення художніх творів:

- за видання репродукцій картин, ризунків і скульптуру форматі листівки тиражем до 100 000 відбитків автор одержував 3 % від ціни продажу кожного відбитка;
- за видання репродукцій художніх твору форматі, більшому за листівку, тиражем до 5 000 відбитків автор одержував 3 % від ціни продажу кожного відбитку;
- за видання репродукцій художніх твору форматі, більшому за листівку, тиражем понад 100 000 відбитків або у форматі, більшому за листівку, тиражем понад 5 000 відбитків автор одержував 2 % від ціни продажу кожного відбитка.

Зазначені розміри авторського гонорару виплачувалися незалежно від того, чи продавалися відбитки репродукцій окремо, чи як збірники, альбоми тощо (ст. 2).

Художній твір, замовлений спеціально для відтворення, оплачувався за договором. За видання відбитків репродукцій понад норму тиражу, передбаченого договором, автор одержував 1,5 % від ціни продажу кожного відбитка (ст. 4).

За копіювання способом виливання творів скульптури понад 10 копій автор оригіналу одержував гонорар у розмірі 3 % від ціни продажу кожної копії твору скульптури (ст. 5).

Мінімальні розміри авторського гонорару за створення політичних, рекламних, кінографічних плакатів, макетів, за художнє оформлення книг і журналів, обкладинки й ілюстрації доручено було встановлювати Наркоосвіти УРСР за погодженням з Українським комітетом професійної спілки друкарів (ст. 6).

Автор мав право одержувати оригінали плакатів, рисовані ним кліше після використання їх за призначенням, якщо інше не передбачалося договором (ст. 7).

Зазначені в Постанові права належали спадкоємцям автора протягом строку чинності авторського права.

01.06.1930 року Рада професійних спілок УСРР (РПСУ) звернулася з листом «Про авторський гонорар за вистави в клубах» [9] до своїх підрозділів: УТОДІК, Управління мистецтв Наркомосвіти УРСР та інших відомств. РПСУ запропонувала всім профорганізаціям взяти до уваги такі правила виплати авторського гонорару.

- за платного входу гонорар сплачувався відповідно до постанови Наркомосвіти від 22.04.1929 року «Про авторський гонорар за прилюдне виконання драматичних, музичних, кінематографічних та інших творів»;
- за безоплатного входу авторський гонорар сплачувався в розмірі 5 % від суми винагороди, одержаної виконавцями видовищного заходу;
- за вистави, концерти та кіносеанси, влаштовані за безоплатного входу і без оплати виконавців авторський гонорар виплачувався: за драми, комедії, опери, оперети — 25 коп. за кожний акт, але не більше як за 4 акти (не більше 1 крб), законцерт — 50 коп., за кіносеанс — 50 коп.

Клуби, що мали менше як 100 місць і влаштовували концерти та кіносеанси власними силами без оплати, від сплати авторського гонорару звільнялися. Це ж стосувалося вистав, концертів і кіносеансів, проведених у порядку культуробслуговування від час обіду;

- авторський гонорар виплачувався агентам УТОДІК одразу після вистави (як зарплата); клуби надавали агентам УТОДІК відомості про час вистави, концерту чи кіносеансу, назви творів, прізвища авторів, мову, якою виконувалися твори, кількість дій або відділів, суму валового збору, винагороди, виплаченої виконавцям;
- адміністрація клубу зобов'язана була надавати агентам УТОДІК одне безоплатне місце;

- у разі проведення у клубах вистав, концертів і кіносеансів сторонніми особами чи організаціями, клуби зобов'язані були забезпечити стягнення в повному обсязі авторського гонорару із зазначених осіб чи організацій.

09.09.1930 року Наркомосвіти УРСР прийняв постанову «Про мінімальні розміри авторського гонорару за літературні твори та норми тиражу» [10], якою відмінена аналогічна постанова від 26.09.1929 року. Постановою від 09.09.1930 року додатково встановлені мінімальні розміри гонорару за: твори соціально-економічні та з усіх галузей знання — 100 крб за друкований аркуш; твори, призначені для масового читача, — 100 крб за друкований аркуш; уточнені розміри гонорарів для деяких видів літературних творів. Введені норми тиражу для творів таких видів: методичні посібники для індивідуального і трудового навчання неписьменних та малописьменних — 100 000 примірників; читанки — тираж такий самий, як і для підручників відповідних років навчання; оригінальні популярні твори соціально-економічних і природничих наук — 10 000 примірників; словники академічні та термінологічні — 20 000 примірників; інші словники — 50 000 примірників; норми тиражів для перекладів встановлені подвійні проти норм тиражів відповідних оригінальних творів.

За всі випущені протягом строку чинності договору повторні видання підручників для шкіл соціалізму I концентру, для шкіл ліквідації неписьменності дорослих і дітей, читанок для всіх шкіл соціалізму і ліквідації неписьменності, а також за масову літературу (крім художньої) авторський гонорар, незалежно від кількості повторних видань та фактично випущених за цей час тиражів, у будь-якому разі не повинен перевищувати потрійного гонорару за основне видання.

01.07.1934 року Наркомосвіти УРСР прийняв постанову № 376 «Про авторський гонорар за прилюдне виконання

драматичних, музичних, кінематографічних та інших творів» [11]. Відмінено аналогічну постанову Наркомосвіти УРСР від 22.04.1929 року. Постановою від 01.07.1934 року встановлені такі розміри авторського гонорару за публічне виконання творів:

- 1) за драматичні твори (драми, комедії, трагедії на ін.) як оригінальні, так і перекладені за всю виставу — 6 %;
- 2) за музично-драматичні твори: опери — 8 %, музкомедії, балети, пантоміми, за всю виставу — 7 %. Між авторами музики та драматичного твору гонорар розподілявся за взаємною згодою між ними, а за відсутності її в таких пропорціях: опера: автору музики — 70 %, автору лібрето — 30 %; музкомедія: автору музики — 50 %, автору драматургу — 50 %; балет автору музики — 75 %, автору лібрето — 25 %;
- 3) за музику, спеціально написану для супроводу всієї вистави драматичних творів — 2 %;
- 4) за всю концертну діяльність і естрадну програму — 3 %. Парки культури та відпочинку сплачували гонорар з фактичного збору за місця на концертних та естрадних виставах, за відсутності платних місць — 5 % від загальної суми зарплати виконавців творів;
- 5) за концертні, естрадні номери, виконувані в театрах, кіно, клубах до і після вистав чи сеансів, за кожний акт або сеанс — 0,25 %; за спеціальної надбавки — 3 % від надбавки за сеанс;
- 6) за циркову мішану програму з циркових і естрадних номерів — 1 %;
- 7) за підібрану музику для супроводу німого кінофільму за всю програму — 0,25 % (гонорар сплачувався автору, а не композитору);
- 8) за демонстрацію німих кінокартин авторіві кінокартини чи сценарію — 1 %;
- 9) за здійснену постановку видового чи хронікального кінофільму кінооператорові — 0,25 %;

- 10) за постановку звукових кінокартин — 3,5 %;
- 11) за оригінальні музичні твори, написані для супроводу кінофільму композиторові — 1,5 %;
- 12) за вистави чи концерти самодіяльних драматичних, хорових, музичних колективів, за всю виставу або концерт із вхідною платою чи оплатою виконавців: у містах, районних центрах — 5 крб; у решті міст і селах — 3 крб за всю виставу чи концерт.

Авторський гонорар за перекладені твори розподілявся так: автору оригіналу — 2/3, перекладачеві — 1/3.

Договори на право монопольної постановки драматичних творів заборонялися.

На додаток і зміну Постанови від 01.07.1934 року Наркомосвіти УСРР 25.04.1935 року видав наказ № 426 «Про авторський гонорар за прилюдне виконання драматичних, музичних, кінематографічних та інших творів» [12].

Він визначив таке.

1) за вистави, концертні, естрадні виступи з безоплатним входом авторський гонорар сплачувався в розмірі 5 % суми, виплаченої виконавцям творів;

2) за переклад, підтекстовку лібрето опер і музкомедій перекладачеві, підтекстовику гонорар сплачувався в розмірі 0,4 % авторського гонорару за лібрето;

3) за демонстрування німої кінокартини гонорар сплачувався так: автору сценарію — 1,5 %; режисерові — 0,5 %;

4) за демонстрування звукової кінометражки гонорар сплачувався в розмірі 0,25 % зі збору за сеанс, за німу короткометражку — 0,1 % зі збору за сеанс.

У всіх афішах, рекламах, програмах, випущених підприємствами, клубами тощо повинно було точно зазначено прізвище автора як оригінальних, так і перекладених творів, а також інсценувань композиторів та ін.

Виплата авторського гонорару здійснювалася стаціонарними видовищними, клубними й іншими закладами не пізніше 3 днів після вистави, кіносеансу чи концерту. За гастрольні вистави, концерти авторський гонорар виплачувався в день вистави, концерту, відповідальність за виплату авторського гонорару покладалася на адміністрацію тих закладів, у приміщенні яких відбувалися вистави, концерти.

Авторський гонорар у всіх випадках виплачувався Управлінню захисту авторських прав, а не авторові безпосередньо.

Такою динамічною була гонорарна політика Української СРР у 20–30 рр. XX століття. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Об основах авторского права: постановление ЦПК и СНК СССР от 30.01.1925 года // СЗ СССР, 1925. № 7. Ст. 67.
2. Про авторський гонорар за прилюдне виконання драматичних і музичних творів: постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 08.12.1925 року // Зб. уз. УСРР, 1925. № 100. Ст. 550.
3. Про порядок виплати авторського гонорару за прилюдне виконання драматичних і музичних творів: інструкція Наркомосвіти УСРР від 19.04.1926 року // Зб. уз. УСРР, 1926. Від. II. № 11. Ст. 37.
4. Про порядок виплати авторського гонорару за виконання музичних та вокальних творів в установах релігійного культу: постанова Наркомюстиції УСРР від 11.02.1927 року // Зб. уз. УСРР, 1927. № 6. Ст. 29.
5. Про авторський гонорар за прилюдне виконання драматичних, музичних, кінематографічних та інших творів: постанова Наркомосвіти УСРР від 22.04.1929 року // Зб. уз. УСРР, 1929. Від. II. № 12. Ст. 52.

6. Про мінімальні ставки авторського гонорару за літературні твори та про норми тираж: постанова Наркомосвіти УСРР від 26.09.1929 року // Зб. уз. УСРР, 1929. Від. II. № 25. Ст. 120.
7. Об условиях труда работников искусств, печати и просвещения, обслуживающих нанимателей по отдельным заданиям: постановление Наркомтруда СССР от 11.11.1929 года // Известия Наркомтруда, 1929. № 48–49.
8. Про право відтворювати художні твори та про мінімальний розмір авторського гонорару за це відтворення: постанова РНК УСРР від 18.07.1930 року // Зб УСРР, 1930. № 16. Ст. 155.
9. Про авторський гонорар за вистави в клубах: лист Ради професійних спілок УСРР (РПСУ) від 01.06.1930 року // Про авторське право та про літфонд. Постанови і відомчі розпорядження. К.: Рад. будівництво і право, 1936. С. 57–59.
10. Про мінімальні розміри авторського гонорару за літературні твори та про норми тиражу: постанова Наркомосвіти УСРР від 09.09.1930 року // Зб УСРР, 1930. Від. II. № 17. Ст. 113.
11. Про авторський гонорар за прилюдне виконання драматичних, музичних, кінематографічних та інших творів: постанова Наркомосвіти УСРР від 1 липня 1934 р. // Про авторське право та про Літфонд. Постанови і відомчі розпорядження. К.: Рад. будівництво і право, 1936. С. 35–39.
12. Про авторський гонорар за прилюдне виконання драматичних, музичних, кінематографічних та інших творів: наказ Наркомосвіти УСРР від 25.04.1935 року № 426 // Вісті, 1935. № 109.

1. Ob osnovakh avtorskoho prava: postanovlenye TsPK y SNK SSSR ot 30.01.1925 hoda // SZ SSSR, 1925. № 7. St. 67.
2. Pro avtorskyi honorar za pryliudne vykonannia dramatychnykh i muzychnykh tvoriv: postanova VUTsVK i RNK USRR vid 08.12.1925 roku // Zb. uz. USRR, 1925. № 100. St. 550.
3. Pro poriadok vyplaty avtorskoho honoraru za pryliudne vykonannia dramatychnykh i muzychnykh tvoriv: instruktsiia Narkomosvity USRR vid 19 kvitnia 1926 r. // Zb. uz. USRR, 1926. Vid. II. № 11. St. 37.
4. Pro poriadok vyplaty avtorskoho honoraru za vykonannia muzychnykh ta vokalnykh tvoriv v ustanovakh relihiinoho kultu: postanova Narkomiustystsii USRR vid 11.02.1927 roku // Zb. uz. USRR, 1927. № 6. St. 29.
5. Pro avtorskyi honorar za pryliudne vykonannia dramatychnykh, muzychnykh, kinematohrafichnykh ta inshykh tvoriv: postanova Narkomosvity USRR vid 22.12.1929 roku // Zb. uz. USRR, 1929. Vid. II. № 12. St. 52.
6. Pro minimalni stavky avtorskoho honoraru za literaturni tvory ta pro normy tyrazh: postanova Narkomosvity USRR vid 26.09.1929 roku // Zb. uz. USRR, 1929. Vid. II. № 25. St. 120.
7. Ob usloviakh truda rabotnykov yskusstvu, pechaty y prosveshcheniya, obsluzhivaiushchykh nanymatelei po otdelnym zadaniyam: postanovlenye Narkomtruda SSSR ot 11.11.1929 hoda // Yzvestiya Narkomtruda, 1929. № 48–49.
8. Pro pravo vidtvoriuvaty khudozhni tvory ta pro minimalnyi rozmir avtorskoho honoraru za tse vidtvorennia: postanova RNK USRR vid 18.07.1930 roku // ZZ USRR, 1930. № 16. St. 155.
9. Pro avtorskyi honorar za vystavy v klubakh: lyst Rady profesiinykh spilok USRR (RPSU) vid 01.06.1930 roku // Pro avtorske pravo ta pro litfond. Postanovy i vidomchi rozporiadzhennia. K.: Rad. budivnytstvo i pravo, 1936. S. 57–59.
10. Pro minimalni rozmiry avtorskoho honoraru za literaturni tvory ta pro normy tyrazhu: postanova Narkomosvity USRR vid 09.09.1930 roku // ZZ USRR, 1930. Vid. II. № 17. St. 113.

11. *Pro avtorskyi honorar za pryliudne vykonannia dramatychnykh, muzychnykh, kinematohrafichnykh ta inshykh tvoriv: postanova Narkomosvity USRR vid 01.07.1934 roku // Pro avtorske pravo ta pro Litfond. Postanovy i vidomchi rozporiadzhennia. K.: Rad. budivnytstvo i pravo, 1936. S. 35–39.*
12. *Pro avtorskyi honorar za pryliudne vykonannia dramatychnykh, muzychnykh, kinematohrafichnykh ta inshykh tvoriv: nakaz Narkomosvity USRR vid 25.04.1935 roku № 426 // Visti, 1935. № 109.*

Надійшла до редакції 27.06.2018 року

Дробязко В. Постановления и распоряжения Украинской ССР о ставках авторского гонорара. В статье рассмотрены постановления и распоряжения Украинской ССР о ставках авторского вознаграждения в 1925–1935 годах, исследовано становление и развитие национальной системы выплат авторского вознаграждения. Отмечено, что в то время авторское право было приспособлено к новым экономическим условиям: в качестве пользователей произведений стали выступать не частные организации (как это было раньше), а только государственные. Государство и система государственных органов выступали как единый и монопольный потребитель всех результатов творческой деятельности, охраняемых авторским правом.

Отпала необходимость наличия у автора исключительных прав на использование произведений. Имущественные авторские права были сведены к авторскому вознаграждению, которое стало нормируемым (определялись максимальные и минимальные ставки вознаграждения), а в некоторых случаях вознаграждение вообще было фиксированным.

За публичное исполнение произведений вознаграждение определялось в процентах от фактического сбора за каждый акт или от фактического сбора за всю программу. Минимальные нормы авторского вознаграждения за издание литературных произведений были преимущественно фиксированными и зависели от нормы тиража для одного издания.

Ключевые слова: авторское право, авторский гонорар, минимальные размеры авторского вознаграждения, публичное исполнение произведений

Drobiazko V. Decisions and orders of the Ukrainian SRR on rates of royalties. In this article reviewed decisions and orders of the Ukrainian SRR on rates of royalties at 1925–1935 years, investigated formation and development of the national system of payment of royalties. It is noted at that time copyright was adapted to economic conditions: as users of works began to act not private organizations, but only state (organizations). State, system of state organizations acted as the only monopoly consumer of the results of creativity protected by copyright. There was no need for the author to have exclusive property rights to use the works. Property rights were reduced to royalties, which became normalized (minimum and maximum remuneration rates were determined), and some cases it was fixed. For public performance, the remuneration was determined as a percentage of the actual fee, for each act or (of) the actual fee for the entire program. Minimal norms of authors fee for literally works were mainly fixed and depended from rules of circulation for one edition.

Keywords: copyright, copyright fee, minimum amount of royalties, public performance of works